

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Sžo/9/2013
Identifikačné číslo spisu:	6012200447
Dátum vydania rozhodnutia:	16.05.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:6012200447.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ivana Rumanu a členiek senátu JUDr. Jany Zemkovej PhD. a JUDr. Gabriely Gerdovej v právnej veci navrhovateľa: C.Z., bytom E., E., proti odporcovi: Centrum právanej pomoci, Kancelária Žilina, so sídlom Národná 34, Žilina, o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporcu č. 4N 943/12 zo dňa 03.04.2012, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sp/13/2012-23 zo dňa 15.10.2012, jednomyseľne

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sp/13/2012-23 zo dňa 15. októbra 2012 m e n í tak, že rozhodnutie odporcu č. 4N 943/12 zo dňa 03. apríla 2012 podľa § 250j ods. 2 písm. a/ O.s.p. z r u š u j e a vec v r a c i a odporcovi na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi náhradu trov konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudok Krajský súd v Banskej Bystrici potvrdil rozhodnutie odporcu č. 4N 943/12 zo dňa 03.04.2012, ktorým nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci. Rozsudok odôvodnil tým, že navrhovateľ nespĺňa podmienku materiálnej núdze, ktorá je podľa zákona nevyhnutným predpokladom priznania nároku na poskytnutie právnej pomoci. Odpočítateľný príjem navrhovateľa a jeho manželky presahuje výšku 1,4-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby a tiež 1,6-násobok životného minima pre dve plnoleté osoby v mesiaci podania žiadosti, teda v máji 2012 a v šiestich predchádzajúcich mesiacoch.

Proti rozsudku krajského súdu podal navrhovateľ v zákonom stanovenej lehote odvolanie a navrhol, aby ho najvyšší súd zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne, aby napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrhu v celom rozsahu vyhovie. Namietal, že krajský súd rozhodol v rozpore s Ústavou SR, Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Protokolom č. 12 k Dohovoru a Všeobecnou deklaráciou ľudských práv. Uviedol, že ako občan s ťažkým zdravotným postihnutím má

oproti zdravým občanom omnoho vyššie náklady.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu navrhovateľa uviedol, že jednou z podmienok poskytnutia právnej pomoci Centrom právnej pomoci je materiálna núdza žiadateľa, pričom pri rozhodovaní o nároku na právnu pomoc sa posudzuje aj otázka zrejmej bezúspešnosti sporu a hodnoty sporu. Úspešným žiadateľom v konaní o priznanie nároku na právnu pomoc môže byť iba ten, kto súčasne preukáže splnenie všetkých troch podmienok. Centrum na základe predložených dokladov o príjmoch a majetkovej situácie navrhovateľa zistilo, že navrhovateľ nespĺňa zákonom stanovenú podmienku - stav materiálnej núdze, pretože započítateľný príjem navrhovateľa a jeho manželky ako spoluposudzovanej osoby vo výške 743,20 € mesačne v mesiacoch november a december 2011 a vo výške 767,80 € mesačne v mesiacoch január až máj 2012, presahuje sumu 1,4-násobku životného minima pre dve plnoleté osoby, t.j. sumu 451,15 € a zároveň aj sumu 1,6-násobku životného minima pre dve plnoleté osoby, t.j. sumu 515,60 €. Zákon č. 327/2005 Z.z. neukladá centru povinnosť zohľadňovať výdavky žiadateľov o poskytnutie právnej pomoci a už samotný fakt, že príjem žiadateľa prevyšuje zákonom stanovenú hranicu je dôvodom nepriznania právnej pomoci. Odporca navrhol, aby odvolací súd napadnutý rozsudok potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ďalej len „O.s.p.“) preskúmal odvolaním napadnuté rozhodnutie súdu prvého stupňa bez nariadenia pojednávania (§ 250ja ods. 2 veta prvá O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p.) a následne po tom, ako bolo verejné vyhlásenie rozsudku oznámené na úradnej tabuli súdu a na webovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk najmenej päť dní pred jeho vyhlásením (§ 156 ods. 3 O.s.p., § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p.), vyhlásil vo veci rozsudok, ktorým podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. zmenil rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 26Sp/13/2012-23 zo dňa 15.10.2012.

Odporca rozhodnutím č. 4N 943/12 zo dňa 03.04.2012 nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci, keď dospel k záveru, že navrhovateľ nespĺňa podmienku materiálnej núdze, ktorá je nevyhnutným predpokladom priznania nároku na poskytovanie právnej pomoci, pretože započítateľný príjem navrhovateľa a jeho manželky presahuje výšku 1,4-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 451,15 € a tiež 1,6-násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 515,60 €.

Odporca v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že bližšie neskúmal majetkové pomery navrhovateľa, pretože s ohľadom na príjem navrhovateľa a jeho manželky ako spoločne posudzovanej osoby, ktorý presahuje ustanovenú hornú hranicu materiálnej núdze, navrhovateľ nespĺňa jednu z podmienok na poskytnutie právnej pomoci - nenachádza sa v stave materiálnej núdze. Z dôvodu nutnosti kumulatívneho splnenia zákonom stanovených podmienok pre priznanie nároku na právnu pomoc sa splnením ďalších podmienok nezaoberal.

Podľa § 1 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“) účelom tohto zákona je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv, v azylových veciach alebo v konaní o administratívnom vyhostení podľa osobitného predpisu a prispieť k predchádzaniu vzniku právnych sporov.

Podľa § 5b ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. o forme poskytnutia právnej pomoci rozhoduje centrum, prihliada pritom na okolnosti prípadu a účelnú ochranu práv oprávnenej osoby alebo zahraničnej oprávnenej osoby.

Podľa § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. ak ide o vec hodnú osobitnej ochrany a potreby

zabezpečenia prístupu k spravodlivosti, môže riaditeľ po predchádzajúcom stanovisku rady rozhodnúť o úhrade peňažných prostriedkov na účely poskytnutia právnej pomoci osobám, ktoré nespĺňajú podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa tohto zákona z prostriedkov centra.

Podľa § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a/ jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b/ nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu a
- c/ hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslieť v peniazoch.

Podľa § 6a ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. ak príjem fyzickej osoby presahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a súčasne nepresahuje 1,6-násobok uvedenej sumy a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, má právo na poskytnutie právnej pomoci určeným advokátom alebo centrom pri splnení podmienky finančnej účasti vo výške 20% trov právneho zastúpenia podľa osobitného predpisu; splnenie podmienok podľa § 6 ods. 1 písm. b/ a c/ tým nie je dotknuté. Ustanovenie § 6 ods. 2 sa použije primerane.

Podľa § 6b ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z. ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci, môže centrum v prípadoch podľa § 6a ods. 1 poskytnúť právnu pomoc aj bez úhrady finančnej účasti.

Podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. ak príjmy prevyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 332/2011 Z.z. , K bodu 20 (§ 6b);

V odseku 1 sa zavádza možnosť centra priznať právnu pomoc bezplatne aj v prípadoch, keď príjem osoby prevyšuje 1,4-násobok a zároveň nepresahuje 1,6- násobok životného minima.

V odseku 2 sa zachováva s ohľadom na poznatky z aplikačnej praxe generálne pravidlo zmiernenia tvrdosti zákona, zmyslom ktorého je umožniť centru priznať právnu pomoc aj osobám, ktoré vôbec nespĺňajú podmienky materiálnej núdze.

Najvyšší súd zistil, že odporca vychádzal z nesprávneho právneho názoru. Právny rámec rozhodovacej činnosti odporcu nie je tvorený iba zákonnou právnou úpravou, ale aj Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (uverejnený v Zbierke zákonov ako oznámenie č. 209/1992 Zb.), ktoré ako pramene práva tvoria základný rámec rozhodovacej činnosti odporcu vo veciach poskytnutia právnej pomoci a zabezpečenia prístupu k súdu osobám ,ktorým to materiálne podmienky neumožňujú.

Zabezpečenie prístupu k súdu priamo vyplýva z čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (právo na súdnu a inú právnu ochranu) a z čl. 6 ods.1 Dohovoru (Právo na spravodlivé súdne konanie). Prístup k súdu je vždy individuálnou záležitosťou a nemôže byť limitovaný normatívnymi podmienkami zákonnej právnej úpravy (§ 6 - § 8 zák. č. 327/2005 Z.z.). To znamená, že prístup k súdu nemôže byť ponímaný kogentne „... iba za podmienok a v rozsahu ustanovenom zákonom“. Zákon nemôže obsahovať všetky modalítity právne relevantných vzťahov. Zákonodarca normatívne upravil generálnu klauzulu zabezpečujúcu súlad s Dohovorom v § 5b ods. 6 zákona č. 327/2005 Z.z. V osobitných situáciách je nevyhnutné postupovať aj s priamou aplikáciou Dohovoru a odporca nemôže argumentovať, že ako štátny orgán môže konať iba v rozsahu a spôsobom ako ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR). V tejto súvislosti najvyšší súd poukazuje na nálezy Ústavného súdu SR vo veciach sťažností Lesoochranského zoskupenia VLK, II. ÚS 163/2010-70 zo dňa 18.04.2012, IV. ÚS 118/2010-94 zo dňa 12.04.2012 a iné, z ktorých právne významným záverom bolo, že dbať nad materiálnym zabezpečením prístupu k súdu musia súdy bez ohľadu na to, či to ustanovuje zákon alebo iný prameň práva. Obrana správnych orgánov i súdov s

poukazom, že pri rozhodovaní mohli konať iba v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR) nebola akceptovaná ako súladná s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Osoba, ktorá nespĺňa podmienku stavu materiálnej núdze definovanej na účely zákona č. 327/2005 Z.z. v § 4 ods. 1 písm. i/ sa môže nachádzať v takej situácii, že nie je sama schopná si zaplatiť advokáta. V prejednávanej veci odporca nezohľadnil celkovú sociálnu situáciu navrhovateľa, keď vychádzal z toho, že iné skutočnosti ako príjem žiadateľa, nie je povinný skúmať. Navrhovateľ v štádiu odvolacieho konania predložil fotokópiu preukazu občana s ťažkým zdravotným postihnutím spolu s pokladničnými dokladmi za nákup liekov. Súčasne predložil fotokópiu uznesenia Ústavného súdu SR č. k. III 121/2010-5 zo dňa 23.10.2010, ktorým mu bol ustanovený v konaní zástupca advokát JUDr. Mgr. H. R.. Z odôvodnenia uznesenia vyplýva, že navrhovateľ poberal starobný dôchodok vo výške 457,20 € a jeho manželka 272,70 €, spolu 729,90 €. Uvedené sumy presahujú limit podľa 6 ods. 1 písm. a/ zák. č. 327/2005 Z.z. Súčasne predložil fotokópiu uznesenia Okresného súdu Žilina č. k. 4C 58/2010-189 zo dňa 19.12.2001, ktorým navrhovateľovi bolo ustanovené Centrum právnej pomoci ako zástupca pre súdne konanie.

Najvyšší súd preto konštatuje, že z hľadiska priameho dodržiavania Dohovoru by bol ťažko obhájitelný platný právny stav v Slovenskej republike, keď v časovo predchádzajúcom období tá istá sociálna situácia, tých istých osôb bola vyhodnotená viacerými súdmi, vrátane ústavného súdu ako odôvodňujúca priznanie práva na poskytnutie právnej pomoci a následne odporca vychádzajúc z dikcie neskoršieho zákona zamietne nárok na poskytnutie právnej pomoci. Odporca v ďalšom konaní musí posúdiť a odôvodniť vec i z hľadiska súladnosti s Dohovorom a Ústavou SR (čl. 152 ods. 4), ktoré majú aplikačnú prednosť pred dikciou zákona.

Na základe vyššie uvedeného najvyšší súd zrušil podľa § 250j ods. 2 písm. a/ O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. rozhodnutie odporcu č. 4N 943/12 zo dňa 03.04.2012.

O trovách konania odvolací súd rozhodol podľa § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p., § 224 ods. 1, 2 O.s.p. a § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. tak, že navrhovateľovi, ktorý mal v konaní úspech, náhradu trov konania nepriznal, keďže mu žiadne trovy konania nevznikli.

Navrhovateľ v odvolaní žiadal priznať náhradu cestovného vo výške 77,54 € za cestu na pojednávanie pred krajským súdom dňa 15.10.2012. Odvolací súd zo zápisnice o pojednávaní pred krajským súdom zistil, že navrhovateľ na pojednávaní nebol prítomný, preto predmetnú sumu, ktorú navrhovateľ žiadal nahradiť, nepovažoval za trovy konania navrhovateľa, ktoré by mu vznikli pri uskutočňovaní procesného úkonu počas konania a ich vynaloženie by bezprostredne súviselo s konaním.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol pomerom hlasov členov senátu 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.